

KÉZIKÖNYV A KORONAVÍRUS-VÁLSÁG KIHÍVÁSAIRA ADOTT HR-VÁLASZOKRÓL

Recenzió

„Koronavírus-válság kihívások és HR-válaszok – hazai és nemzetközi tapasztalatok 2020” címmel Kőműves Zsolt Sándor, Szabó Katalin, Szabó-Szentgróti Gábor és Poór József szerkesztésében a Wolters Kluwer Kiadó az Akadémiai Kiadó segítségével egy széleskörű együttműködéssel készült kézikönyvet jelentett meg.

Ez aztán csapatmunka volt! 4 szerkesztő és összesen 46 szerző dolgozott rajta, hogy KoronaHR kutatás legújabb kötete megszülethessen. Ráadásul a kooperáció nem pusztán országos volt, de határokon, sőt kontinenseken átnyúló. Márpedig az ilyen kutatási összefogás a világon is nagyon ritka!

Persze az összefogás most különösen fontos, hiszen a koronavírus-válság által támasztott kihívásokra mihamarabb meg kell találni a minél szélesebb körben alkalmazható válaszokat. Mégis, szinte példa nélküli és más menedzsment diszciplínáknak is mintaértékű, ahogy az emberi erőforrás terület szakértői a pandémia kezdete óta közösen vizsgálódnak, megoldásokat keresnek. A kutatócsoport jelentőségét és aktivitását mutatja, hogy az irodalomjegyzékben már több olyan mű szerepel, amit ők alkottak meg a KoronaHR kutatás korábbi fázisai során.

A KoronaHR kutatócsoportban összesen 14 magyarországi és egy határon túli egyetem vesz részt, az összes, HR-t oktató intézmény és annak tanárai, kutatói. Ezen kívül a kutatáshoz nagy támogatást adtak a különböző kereskedelmi és iparkamarák, szerte az országból, valamint a bekapcsolódó gyakorlati szakemberek, akik többek közt izgalmas esettanulmányokkal szolgálnak. A nemzetköziséget pedig biztosítja, hogy külön rész foglalkozik különböző országok gyakorlatával, melyek részben nemzetközi szerzők tollából, avagy billentyűzetéből születtek.

Egy ilyen, sokszerzős kötet esetében persze kihívás, hogy az írásnak meglegyen a „flow”-ja, de a feladatot jól abszolválják a szerkesztők, Dr. Szabó Katalin, Dr. Szabó-Szentgróti Gábor, Dr. Kőműves Zsolt Sándor és Dr. Poór József. A könyv logikusan épül fel, mind maga a mű, mind az egyes fejezetek az általánostól a konkrét, a problémafelvetéstől a megoldás felé haladnak, egyszerre megalapozottak elméletileg és használhatók a gyakorlat számára.

Hogy összességében mivel is szolgál a kötet, azt kiválóan vezeti fel Szigeti Szilvia az előszó első bekezdésében: *„A Magyarországot 2020-ban elérő koronavírus-járvány nehéz helyzet elé állította a társadalmat és a gazdaságot egyaránt. A veszélyhelyzetet mind a vállalkozások, mind az emberek, a munkavállalók komolyan megérezték, hiszen a válság kivétel nélkül mindent és mindenkit érintett. A távmunka bevezetése, vagy a megváltozott körülmények ellenére elvárt személyes munkahelyi megjelenés, és a gyermekek otthoni felügyelete együttes problémaként jelentkeztek a családok többségénél csakúgy, mint a munkáltatóknál megoldásra váró kihívások között. Emellett számos helyen az üzletek bezárása munkaerő-elbocsájtásokat eredményezett. Ilyen helyzetben a HR-feladatok is megváltoztak, amely az elkészült könyv különböző fejezeteiben eltérő megközelítmódban tárgyalja a kialakult helyzetre való reagálás lehetőségeit, megoldási alternatíváit.”*

Ahogy pedig a szerkesztők által írt bevezetés rámutat, a helyzet nagyon gyorsan alakult át: *„A pandémiás világválság előtt alig pár hónappal a közép-európai régió országaiban ‘állt a bál’ a munkaerőpiacokon, dübörögtek a munkaerőhiányról szóló hírek. Ebbe a helyzetbe robbant be az egész világon és hazánkban 2020 márciusának elején a SARS-CoV-2 koronavírus okozta válság, amely*

nyomán újra megjelent a munkanélküliség és a munkahelyhiány réme”. Tegyük hozzá, nemcsak itthon, hanem a világ minden részén, amit azóta szerencsére a legtöbb helyen sikerült kezelni.

Épp ezért a kötet egyszerre vizsgálódik hazai, regionális és globális szinten is. Mindezt három részben, ha úgy tetszik felvonásban teszi: 1) A KoronaHR-kutatás általános jellemzői, 2) Vállalati esettanulmányok, 3) Ország esettanulmányok.

A három fő részből álló könyv első része tehát a megalapozás. Itt mindenekelőtt a 2020 tavaszán, a járvány kitörése után szinte azonnal elindított COVID19-HR-kutatás fázisainak legfontosabb empirikus eredményei olvashatók. Egyben ez az a fejezet, melyen a legtöbben dolgoztak: Szabó Katalin, Szabó-Szentgróti Gábor, Kőműves Zsolt Sándor, Dajnoki Krisztina, Szabó Szilvia és Poór József. A 2. fejezet bemutatja a COVID-19 járvány elleni intézkedéseket Magyarországon, hogy mikor, milyen lépés történt. A 3. fejezet a COVID-19 munkajogi hatásait, a fontosabb jogi szabályozásokat járja körül. Végül az első rész utolsó, 4. fejezetében szövegelemző módszerrel lettek interjúk és esetleírások elemezve, ami módszertanilag is nagyon aktuális.

A kötet második részében (5-17. fejezetek) összesen tizenkét magyarországi és egy szlovák esettanulmány olvasható. Ezeket az esettanulmányokat az empirikus kutatásuk első és második fázisa során összegyűjtött tapasztalatok alapján készítették a szerzők. A case study-k megalkotásában egyetemi oktatók és vállalati szakemberek egyaránt részt vettek, így első kézből olvashatunk valódi tapasztalatokról, rendszerezett formában. Az esetek kisebb hazai vállalatok, valamint nagyobb, nemzetközi cégek alkalmazott gyakorlatát egyaránt bemutatják. A koronavírus-válság által teremtett kihívásokra adott válaszok eszközei ugyan elérők, ám a lényeg azonos. Ahogy azt az előszóban Szigeti Orsolya összefoglalja: *„minél kisebb veszteséggel átvészelni a kialakult helyzetet, a hátrányokból előnyt kovácsolni, amely a későbbiekben szilárd alapokat nyújthat a jövő építéséhez”*.

Olyan fontos témákról olvashatunk az esettanulmányokban, mint a digitalizáció és proaktivitás, a járványhelyzet alatti otthoni munkavégzés, a szervezeti és emberi erőforrás gazdálkodási változások, az agilis vezetés és megtartás-menedzsment, vagy éppen a több lábón állás, mint a túlélés záloga. Az esetek közt vannak cégek a termelés, gyártás területéről, úgy is mint az Opel Szentgottárd Kft., a Plasticor Kft., a Rosenberger Magyarország Kft., a Schaeffler Debrecen, illetve a HAJDU cégcsoport. A szolgáltató szervezeteket tekintve olyanokról olvashatunk, mint az EDC Debrecen Nonprofit Kft., a HSA Group vagy az Észak-alföldi Regionális Mentőszervezet. A koronavírus-válság által talán legjobban sújtott terület, a turizmus és vendéglátás sem maradt ki a kötetből, itt olvashatunk a Balaton-parti cégcsoportról vagy épp a Debreceni Campus Nonprofit Közhasznú Kft.-ről és az általuk adott válaszokról. A közösségi közlekedést tekintve kimagaslóan fontos az utazók védelme, ennek kapcsán mutat példát a DKV Debreceni Közlekedési Zrt., illetve a Szegedi Közlekedési Társaság esete. Végül, de nem utolsósorban a nemzetközi kitekintést az a fejezet biztosítja, mely a szlovákiai vállalatok HR-kihívásait vizsgálja.

Ez utóbbi akár már a következő, 3. nagy részbe (18-25. fejezet) is kerülhetett volna, amiben nyolc ország-esettanulmány található. Ezek közt találhatóak európai országok (Norvégia, Szlovákia, Oroszország, Törökország – bár utóbbi kettő egyben ázsiai is), afrikai országok (Ghána, Etiópia) és ázsiai országok (Jordánia, Libanon) is. Ezeket az eseteket Magyarországon tanuló külföldi és hazai PhD-hallgatók, valamint a szlovákiai Selye János Egyetemen doktori tanulmányokat folytató hallgatók közösen írták, témavezetőik mentorálásával. Csakúgy, mint a vállalati példákat ismerető résznél, itt is jól látható, hogy az egyes országok eltérő gazdasági és társadalmi hátterük miatt másként reagáltak a kialakult helyzetre. Ami viszont közös vonás, hogy minden esetben egyrészt az emberek, másrészt a gazdaság védelme érdekében a leginkább megfelelő megoldást nyújtó eszközökkel próbálták a kialakult járványhelyzetet enyhíteni.

A kötet egységességét segíti, hogy mindegyik fő rész egy szellemes, fontos gondolattal, idézettel kezdődik, amely mintegy felvezeti a témát. Az egyes fejezetek pedig kérdésekkel zárulnak, melyek az egyetemi hallgatók számára egyfajta házi feladatot jelenthetnek, így a kötet tankönyvként, oktatási segédanyagként is remekül használható. De ha az olvasó gyakorló szakember, akkor is el tud gondolkodni a fejezetek végén feltett kérdéseken és a kötetben írtak segítségével megfogalmazhatja saját válaszait. Ha pedig kifejezetten egy-egy témára kíváncsi, akkor munkáját segíti a Tárgyszójegyzék, ami az online környezetben kiválóan működik, mivel a kötet az Akadémiai Kiadó mersz.hu rendszerén keresztül érhető el.

Összeségében még egyszer le a kalappal a szerkesztők, a szerzők és a teljes kutatócsoport előtt. Nemcsak gyorsan léptek, amikor a koronavírus első hullámának megjelenésekor szinte azonnal elindították felmérésüket, hanem azóta is kitartóan foglalkoznak a témával. Bár az egyes egyetemek HR-képzései voltaképp versenytársak, a szerzők önzetlenül segítettek egymásnak, mindenki fontosnak tartotta, hogy minél gyorsabban közös megoldásokkal álljanak elő. Ez egy kiváló kézikönyvet eredményezett arról, hogy milyen válaszok adhatók a koronavírus-válság által hozott kihívásokra.

Nagy munkát vittek végbe tehát a szerzők és a szerkesztők. A kötet hasznos mind az elméleti, mind a gyakorlati szakemberek számára, és egyben inspiráció lehet, hogy a HR mellett más menedzsment területeken is hasonló kooperációk szülessenek, kutatócsoportok jöjjenek létre a jövőben.

Mindenképp megérdemlik a szerzők, hogy név szerint is felsoroljuk őket, így a 46 alkotó névsorrendben: Gemechu Abdissa, Reham Al-Hanakta, dr. Bábosik Mária, Baša Patrik, Bencsik Andrea, Biró Mariann, Bódy Kornél, Bognár Tibor, Boros József, Dajnoki Krisztina, Cynthia Daoud, Ertugrul Can, Filep Roland, dr. Gyenge Balázs, Hámori Tamás Tibor, Dolores Mensah Hervie, Ilyés György, Jenei Szonja, dr. Karácsony Péter, Kovács Klaudia, dr. Kőműves Zsolt Sándor, Kun András István, Kürtösi Zsófia, Lukács Katalin, Majó-Petri Zoltán, Makra Norbert, Mándy Zsuzsanna, Márta Erik, Michalec Gabriella, Módosné Szalai Szilvia, Otti Csaba, Pató Gáborné dr. Szűcs Beáta, dr. Poór József, Potháczky Rácza Irma, Sánta Kamilla, dr. Szabó Katalin, Szabó-Szentgróti Gábor, Szigeti Szilárd, dr. Szira Zoltán, Szondi Réka, Sztányi Róbert, Serzhena Tcyrempilov, N. Gokce Uygur, dr. Varga Erika, Zsigmond Annamária, Zsigmond Tibor.

Gratulációk mindnyájuknak és csak így tovább, várjuk a következő köteteket!

PAPP-VÁRY ÁRPÁD FERENC